

sestavili zastopniki obeh strank na Dunaju pod pritiskom vlade. Nam je znano, da imajo takšni kompromisi svojo slabo in svojo dobro stran, zato nečemo presojati volilnega reda vsestransko; pač pa je naša dolžnost, da si ga ogle- damo, kakšen vpliv bo imel glede razvoja šol- stva. Nadejamo se, da je našim bralcem znan potrjeni volilni red že iz drugih časnikov; da ne tratimo časa in prostora, ne bomo tega ponavljali. Opozorjamo samo na današnji poli- tiški pregled.

Poudarjamo pa, da mora biti navzočih 32 poslancev pri vsakem zasedanju, kadar se bo preudarjalo o novih šolskih stroških, in ker bodo imeli Italijani 25 poslancev in Slovani 19, je očitno, da se ne morejo majorizirati eden drugega, četudi bi vlada prignala vse tri škofo v zbornico. Zgodovinsko bo znamenito prvo zasedanje novega deželnega zbora, v ka- terem se bo preudarjalo o šolskih potrebščinah. Kolikor je nam znano, se vzdržuje za Italijane v Istri na deželne stroške 198 ljudskošolskih učiteljskih oseb, kmetijski zavod v Poreču, ženski licej v Pulju in realni gimnazij v Pa- zinu. Vzemimo v poštev, da je v Istri $\frac{1}{3}$ ita- lijanskega prebivalstva in $\frac{2}{3}$ slovanskega in pokaže se nam, da bi dežela morala vzdrževati za Slovane v Istri 396 ljudskošolskih učnih oseb, 2 kmetijska zavoda, 2 liceja in 2 realna gimnazija. Koliko od tega nam bodo pridobili naši novi deželni poslanci, bo odvisno od prvega zasedanja, ker v tem lahko porečejo: „Ako ne dovolite vi nam, gremo proč in tako si ne morete dovoliti tudi sami sebi“. Ako pa zamudijo ta čas, je zamujeno za vedno, ker, kar je enkrat dovoljeno, je dovoljeno za vedno. Zaradi novega deželnega reda se ne da več odvzeti, kar je enkrat dovoljeno, razen če gla- suje za odvzete 32 poslancev, a teh nima nobena stranka. Iz tega stališča smo na boljem, ako bodo novi deželni poslanci edini in pre- vidni.

Sedaj si oglejmo novi deželni red še od druge strani! Po istrskem deželnem zakonu z dne 27. julija 1875 imenuje deželni odbor po tri ude v vsak okrajni šolski svet in tri ude v deželni šolski svet. Tudi po novem vo- lilem redu bodo imeli Italijani večino v de- želnem odboru, zaradi tega bodo vsi po dežel- nem odboru v šolske korporacije imenovani udje Italijani kakor dosedaj, in slovansko učiteljstvo in šolstvo be od teh korporacij stiskano in preganjano kakor dosedaj. Ako bi se hotelo to premeniti, bo potrebna navzočnost 32 po- slancev, ki jih mi nikdar ne dobimo po tem novem volilnem redu. Upoštevajmo še dejstvo, da deželni odbor imenuje izmed svojih udov tri v dež. šolski svet; upoštevajmo še dejstvo, da ni vlada še nikdar predlagala v najvišje imenovanje ljudskošolskega učitelja, akotudi to določa gori navedeni zakon; upoštevajmo, da ima pri definitivnem imenovanju ljudskošolskega učiteljstva predlagalno pravico deželni odbor; upoštevajmo, da je pri deželnem šolskem svetu v Trstu takšen referent, ki slovansčine ne ume ali je noče umeti: nam je koj razvidno, da bosta deželni odbor in deželni šolski svet tudi nadalje pometala s slovanskim ljudskošolskim učiteljstvom, kakor sta dosedaj. Zaraditega se nikakor ne čudimo, da sta Špinčič in Mandić kot bivša profesorja in Špinčič kot bivši več- letni okrajni ljudskošolski nadzornik glasovala proti temu kompromisnemu deželnemu redu; zakaj oba čutita, da bo narod vedno lahko italijanska manjšina izrabljala in zatirala, do- kler ni izobražen, dokler nima narod potreb- nih šol.

iz 650 mož garde in 7000 pehote, ki se pa izpopolnjujejo iz prisilnega novačenja in iz do- brovoljcev. Kakor vse srednjeameriške republike ima tudi Haiti mnogo generalov, ki se potezajo za predsedniški stol republike.

Dolgih rek dežela nima. Kovin se nabaja mnogo. Zlasti je bila dežela, ko jo je odkril Kristof Kolumb, bogata na zlato. Nahaja se tudi srebro, baker, platina, železo, cin, an- timon, žveplo, kamena sol, jaspis, marmor in petrolej.

Podnebje je tropično vroče in vlažno. Na gorah, katerih nekatere so visoke do 3000 metrov, vlada pa večna pomlad.

Zime in poletja v našem smislu tamkaj ni; namesto tega sta dve dobi, dobi suše in dve deževja, ki se pa pojavljajo na otoku v raz- ličnih dobah in trajajo tudi različno. Potresi in velikanski tropični orkani so precej pogosti kakor na drugih Antilih.

Domačih večjih sesalcev ni skoraj nič,

Odlomek iz avstrijske enakopravnosti v držav- nem proračunu.

I.

△ Državni poslanec prof. dr. Fr. Drtina je dne 20. decembra 1907. v svojem zname- nitem govoru v državnem proračunu izrekel tudi sledeče: V l. 1908. se namerava ustano- viti 13 novih gimnazij, in sicer 6 nemških v Ljubljani, Aschu, Tešnu, Schönbergu, Morav- skem Novem mestu in Freudenthalu, 5 polj- skih v Myslenicah, Zolkiewu, Levoru, Novem Saczu in Tarnopolu, a v tem preliminaru se nahaja tudi znesek, da hoče država prevzeti edino češko gimnazijo v Gayi na Moravskem v svojo skrb, akoravno bi bila ustanovitev ene češke gimnazije v Pardubicah neobhodno po- trebna. Za Nemce vse, za Slovane nič.

Nanovo se ustanove štiri realke, in sicer dve nemški in dve češki, akoravno bi bile češke realke prav potrebne v Humpolcu ali Chotebohu, oziroma v češki Tribavi.

Država ustanovi v tem letu 16 novih srednjih šol, od teh jih dobe Čehi le tri, a Nemci osem, in sicer samo v čeških deželah 5, seveda Čehi nobene, akoravno dokazujejo števila čeških učencev, da bi morali mi Čehi dobiti šest novih gimnazij in najmanj šestnajst novih realk.

Razmere češke gimnazije v Pragi v Žitni ulici so naravnost klasične. Ta zavod je bil istočasno ustanovljen kakor nemška gimnazija v Štefanovi ulici l. 1881. A ta nemški zavod se je preselil že pred dobrimi desetimi leti v novo, moderno poslopje, seveda češki zavod pa mora še vedno uporabljati staro, skoro ne- rabno poslopje, akoravno ima ta gimnazija 378 učencev s štirimi vzporednicami. Narav- nost vnebokričeje je dejstvo, da se v državnem proračunu za l. 1908. nahaja vsota 100.000 K za novo poslopje nemške gimnazije v Kralj. Vynohradih pri Pragi, ki jo obiskuje samo 192 učencev.

Primerjajmo sedaj avstrij. enakopravnost! Za češki zavod, ki ga obiskuje 378 učencev in ki ima štiri vzporednice, se ni moglo najti v 26 letih toliko denarja, da se mu postavi primerno poslopje; za nemški zavod pa, ki obstoja šele 9 let, a šteje le 192 učencev, se lahko izda 100.000 K, tedaj znesek, kakršen se je določil za matematiško-zoološki inštitut češkega vseučilišča.

Tako se godi mogočnemu in žilavemu narodu češkemu, onemu narodu, katerega za- stopniki lahko mahoma preprečijo vsako redno delovanje.

V jasnejše umevanje enakopravnosti av- strijske vlade navajamo jako značilen člančič, ki ga je objavila „Edinost“ 21. januarja t. l., glaseč se: Ljudske šole na državne stroške.

Nikoli ne občutimo toliko sramote in ubožnosti, kakor če si kličemo v spomin, da za toliko tisoč Slovencev ne obstoja v Trstu niti ena ljudska šola. Človek premišluje in uvaža: jeli možno, da je slovanski narod tako bešen in nesrečen? Ali sploh pomenja kaj? Ali pa je narod ubogih paričev? Jeza, sramota, bolest, razburjenje, obupnost po- pada človeka, ko se domišlja tega stanja. Godi se nam kakor Čehom na Dunaju, kjer 300.000 Čehov nima niti ene javne ljud- ske šole!

Zakon o ljudskih šolah od leta 1868 za- ukazuje primorano obiskovanje ljudskih šol.

mного je pa goved in prešičev. Dežela ima vsega v obilju, le pravega prebivalstva nima, zakaj črnci ni za resno delo.

Kako so prišli črnci na otok? Ko je Ko- lumb odkril ta otok, so bili prebivalci na njemu rdečkasti Indijanci, ki so jih pa Španci usuznjili in ker niso bili navajeni trdega dela, so pod španskim krut.m gospodstvom polagoma izumrli. Da si pridobijo Španci novih de- lavcev, zato so pričeli uvajati na otok močnejše in krepkeje črne sužnje. Otok je ostal pod špansko oblastjo do risvijskega miru, na ka- terem je Španska odstopila otok Francozom. Leta 1791 za francoske revolucije so se črnci uprli, pomorili na otoku vse belokožce in pro- glasili svojo republiko. Vse vojne čete, ki jih je Napoleon I. pošiljal na Haiti, niso mogle pridobiti otoka nazaj. Toda tudi črnci sami niso bili med seboj složni, in od tedaj naprej so v republici neprestane revolucije.

Tam, kjer občina noče ustanoviti javne šole, je dolžnost države, da sama izpolnjuje, kar v prenešenem delokrogu ukazuje drugim. In dunajska vlada tudi proizvaja to, kjer gre za Nemce. Država vzdržuje na svo- je stroške nemške šole v Trstu, Pulju in Tridentu.

Trst ima 200.000 prebivalcev, med njimi 8880 Nemcev; Pulj ima 37.458 stanovnikov, med njimi 4654 Nemcev; Trident ima 22.637 prebivalcev, med njimi 2040 Nemcev. Pri tem pa je v Trstu 2216 vojaških oseb, v Pulju 7657, v Tridentu 2231.

Vlada vzdržuje v Trstu za 5% Nemcev nemško šolo za dečke, kjer deluje 14 učiteljev, za katero so iznašali stroški 1906 l. 41.373 K; dalje nemško državno ljudsko šolo za deklice, kjer deluje 23 učiteljskih sil; stroški v 1906 l. 79.659 K; in nemško državno ljudsko šolo za dečke in deklice, kjer deluje 21 učiteljskih moči, stroški 1906 l. 71.348 K.

Za 5% tržaških Nemcev in za 2832 otrok je omenjenega leta država vzdrževala 58 učiteljskih moči ter potrosila 192.378 K. Ali vprašanje je, koliko je resničnih Nemcev med otroki, ki obiskujejo te šole?!

V Pulju je nemška državna šola za dečke pri 12% Nemcev (glej, koliko je v Pulju vo- jaštva) z 11 učiteljskimi silami z izdatki 1906. l. 45.005 K, v Tridentu za 9% Nem- cev (glej število vojaštva) je nemška državna šola za dečke s 13 učnimi močmi in s stroški 44.750 K.

Celotni stroški države za nemško šolstvo v teh treh mestih znašajo 282.133 K.

Na Dunaju je po uradnem štetju 1.674.975 stanovnikov, in uradno je naštetih 102.974 Čehov, torej 6%, za 1% več nego Nemcev v Trstu. A v resnici je na Dunaju 300.000 Čehov, torej 18%. In takšna velika manjšina nima niti ene javne šole. 8% Nemcev v Pragi ima nerazmerno veliko množico javnih šol, ljudskih, srednjih in visokih.

Dunaj odklanja šole 14.189 otrokom, ki so se l. 1907. prijavili v nemških dunajskih šolah kakor Čehi! Vlada bi morala, ako bi imela samo drobtinico smisla za pravico, usta- noviti javne češke šole na Dunaju. Vlada daje za 5% Nemcev v Trstu 192.378 K na leto za nemške šole; 18% Čehov na Dunaju pa je brez šole! Za 3669 otrok v jugoslo- vanskih in italijanskih mestih vzdržuje vlada 82 učiteljev in za teh pet šol zahteva vlada vsako leto od poslancev skoro 300.000 K.

Puščamo govoriti same številke v dokaz, da nas Slovence smatrajo za inferioren narod, dokler nam ne dajo v Trstu potrebnih šol! In dotlej bodo barbarske in nekulturne vse dunajske vlade!

Nekaj dni pozneje objavlja tisti list sle- dečo zanimivo notico, ki jo objavimo brez ko- mentara. Evo je:

Danes moremo sporočiti dve vesti, ki ka- žeta našo vlado v luči najbolj kričeče prista- nosti in krivdnosti.

Nedavno temu smo poročali o podžav- ljenju nemške zasebne ljudske šole v Škednju tem načinom, da je vlada prevzela edinega učitelja te dvorazredne šole v državno službo ter ga pustila na zasebni šoli v Škednju.

To bi bil prvi slučaj favoriziranja Nem- cev v naših nenemških kronovinah.

Drugi še bolj kričeči slučaj se ima zgo- diti v Gorici. Profesor Alojzij Stockmair na goriškem državnem gimnaziju razglašal v „Grazer Tagblattu“ z dne 23. januarja 1908, da prevzame država goriško schulvereinsko šolo v svojo oskrbo, in sicer zdaj 4 učitelj- ske moči poleg dveh že l. 1902 prevzetih! Torej namerja vlada poda- riti goriški nemški koloniji — ki šteje da ali ne 2000 nemških duš, kar šestrazredno ljudsko šolo!

Ako upoštevamo, da ima vladna na učiteljišču v Gorici 6 dekliških in 8 deških raz- redov, ki so počeni od 3. vsi popolno- ma nemški (saj sta slovenščina in italijan- ščina le neoblatna učna predmeta), potem moramo naravnost strmeti nad krivdnostjo šolske uprave spričo dejstva, da v Trstu noče za tisoče slovanskega avtohtonnega prebivalstva preskrbeti niti enega samega raz- reda ljudske šole, da niti ne govorimo o višjih šolah!

Istotaka krivica se nam godi v Gorici, kjer si morajo naši rojaki tudi sami vzdrževati 19 razredov ljudske, oziroma meščanske šole! —

V Gorici, kjer je le peščica priseljenih Nemcev, vzdržuje vlada 14 razredov nem- ške vladnice na slovenskem, oziroma laškem učiteljišču, tako da mora učiteljica zaradi didaktično tehniških ozirov rabiti tudi ljudsko šolo v „Šolskem domu“ za praktično izobrazbo učiteljskih kandidatkinj.

Ta skrb vlade za nemštvo v Gorici kon- trastira kričeče z nje postopanjem na učitelji- šču v Kopru. Tu obstoji za velevažno prak- tično izobrazbo kandidatov le eno raz- redno slovenska vladnica, za Hrvate pa, ki imajo tam še vedno dva zadnja tečaja, torej ravno onadva, ki absolutno potrebuje vladnico kakor aneks, sploh ni hrvaške vlad- nice! In to od l. 1875. sem!

Človeku kar zastaja razum, ker eno- stavno ne more pojmiti, da je tako kričeča pristranost sploh možna v redni, pravni in civilizovani državi! Ene, ki so že siti, polnijo vedno bolj; drugim, ki so lačni vsega, pa vzkrčajo najpotrebnejše. Mi pa naj le pevamo himne o avstrijskem patriotizmu!

V prihodnjem članku hočemo navesti še nekaj suhih števil, iz katerih se lahko po- sname v istini veliko skrb avstrijske centralne vlade do slovanskih narodov in na podlagi teh izvajanj lahko sklepamo na razumnost naših državnih poslancev, ki votirajo tej vladi svoje zaupanje s tem, da glasujejo za državni pro- račun.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Potovanje v London k šolsko - higienškemu kongresu in razstavi.

Poroča L. Jelenc.

(Dalja.)

Sredi cerkve, obdan od teh kipov, stoji nagrobni spomenik na treh stopnicah iz rdečega in belega mramorja. Na štirih voglih sede iz kovine vlitii geniji, predstavljajoč štiri glavne kreposti: pravičnost, modrost, moč in zmernost. Vrh podstavka kleči cesar Maksimilijan v polnem ornatu, ogrnjen s plaščem in s krono na glavi. Na vseh štirih straneh mavzoleja je 24 reliefov, ki slikajo dogodke iz Maksimilijanovega živ- ljenja: bitke, obleganja, triumfi, vhodi, zveze, ženitve itd.

Pri vrodu v cerkev je spomenik Andreja Hoferja, v stranski, takozvani srebrni kapeli pa grobni spomenik Filipine Welsperjeve in nad- vojvode Ferdinanda z napisom: Hoc sibi monumentum mortis minor vivus constituit, t. j. ta spomenik si je postavil živ, spominjajoč se smrti.

Dolgo časa sem se zamudil v tej cerkvi, da sem si zabeležil znamenitejši stvari. Tujcev je bilo toliko v cerkvi vse dopoldne, da sem moral večkrat čakati, da sem prišel blizu kipa in zapisal ime.

Ko sem prišel iz cerkve, sem imel še uro časa do vlaka. Zato grem hitro po mestu, da vidim še „zlati strešico“ — „das goldene Dachel“ tirolskega grofa Friderika IV. s praz- nim žepom. Pri starodavnem poslopju je to, mal prizidek, nekaj balkon, nad katerim je ta občeznana strešica. Ogleдал sem si še vseučilišče in knjižnico. Tudi v ljudski šoli sem bil, ki mi pa ni posebno ugajala. Ob pol eni uri popoldne se odpeljem v Monakovo, kamor sem prišel ob pol 4. uri popoldne.

Lepo, krasno kraljevsko mesto. Dičijo ga široke ceste in ulice, prostorni trgi z veličast- nimi spomeniki, moderni nasadi in lepa izpre- hajališča. Na glavnih trgih stoje same ponosne palače. Še to popoldne si ogledam ponosno kraljevo palačo, nekatere cerkve, dve ljudski in eno meščansko šolo. Lepa poslopja so te šole, preskrbljene z vsem, kar zahteva najmodernejša pedagogika. Vsi trije ravnatelji so mi z veliko vljudnostjo in prijaznostjo razkazovali vse na- prave in priprave. Na meščanski šoli so mi posebno ugajale bogate prirodoslovne in priro- dopisne zbirke in krasna risalnica, odičena vsa z lepimi risarskimi izdelki učencev. Po vseh razredih na ljudskih šolah sem opazil higienične umivalnike in omare za obleko in posebne za dežnike.

Zvečer sem šel v znamenito restavracijo „Hofbräu“ in „Kapuzinerbräu“; „Hofbräu“ je ogromna dvorana, kjer stoji miza pri mizi v

Dalje v prilogi.

dolgih vrstah. Vse je bilo zasedeno. V zadnjem kotu velikanske dvorane najdem še en prostor. Gotovo je bilo par tisoč ljudi v dvorani, da uživa težko črno bavarsko pivo, ki ga toliko tisočev vrčkov popije debeli Monakovčani. Meni ni dišalo in vrnil sem se v hotel „Zum Rheinpfälzer“, da bi si ogledal še nekatere znamenitosti tega lepega mesta, ker sem imel časa le do pol 10. ure dopoldne. Toda, o nesreče! Ko se zbudim zjutraj in pogledam skozi okno, lil je dež kar curkoma. Hotel sem ogledati muzeje, a bili so zaprti zaradi slabega vremena. Peš mi ni bilo mogoče hoditi po mestu, zato sedem na tramvaj in se peljem za 20 pfenigov skozi vse mesto in po drugi progi zopet nazaj do hotela in na kolodvor. Jedva sem bil vjel še brzovlak, ki me odpelje v Norimberk. Vlak vozi po enolični Schwabsko-bavarski planoti preko Dunava in njegovega dotoka Altmühl do frankovskega Jura, na kojega vznožju je starodavno mesto Norimberk. Nobeno drugo nemško mesto nam ne kaže tako jasne slike starih nemških mest, o njihovem blagostanju in ljubezni do umetnosti, kakor Norimberk, mesto Hans Sachsa in „Meistersängerjev“. Mnoge hiše iz srednjega veka so okrašene z umetnimi okraski; tujec se prepriča na prvi pogled, da se nahaja v znamenitem srednjeveškem, zgodovinsko važnem mestu. Nihče ne zamudi prilike, da si ogleda natančneje vsaj največje znamenitosti.

Zato mi je bilo jako ljubo, ko me opozori prijazni hotelier „Zum weißen Hahn“, da se nahaja v mestu društvo „Fremden-Bund-fahrten-Noris“. Društvo ima četverouprežen, visok v etažah narejen voz, na katerega se vstopi po stopnicah, ki voz trikrat na dan po vseh onih delih mesta, kjer se nahaja kva znamenitost. Vožnja velja 4 M. za osebo; s tem je plačan vešč voznik, ogledovanje gradu po vseh kraljevih dvorinah — Folterkammer, tiefer Brunnen itd. Prišel sem o pravem času v hotel, ob pol 4., ob 4. pa se prične vožnja izpred tega hotela in traja tri ure. Voznik je stal sredi med nami in nas opozarjal na vsako znamenitost. Peljali smo se mimo glavnega kolodvora, pred katerim stoji velikanski spomenik bavarskega princeregenta Luitpolda. Ne daleč od tod je takojimeno Tugendbrunnen, ki predstavlja šest ženskih kipov, ki jim lije voda iz prsi, razne kreposti; kip pravičnosti pa venča ves umotvor. Sploh se nahaja po mestu mnogo javnih vodnjakov, prava umetniška dela, imenujejo se: Schöner Brunnen, Röhrbrunnen, Gänsemännchen-Brunnen, Dudelsackpfeifer-Brunnen, Apollbrunnen.

Tudi na spomenikih je mesto bogato. Bazen že imenovanega spomenika princeregenta Luitpolda sem videl spomenik Albrehta Dürerja poleg njegove hiše, v kateri se nahaja sedaj galerija slik, ki smo jo ogledali. Prav pomenljiv je spomenik Hans Sachsa poleg njegove hiše; veličasten je spomenik cesarja Viljema in spomenik Behaimov.

Med zgodovinskimi stavbami je omeniti v prvi vrsti starodavnega državnega gradu Hohenzollernskega, ki gleda z zvišenega kraja že več kot 800 let doli na mesto. Grad ima značaj starega nemškega viteškega gradu; tega znaka mu ne more izbrisati nova kraljevska oprava, ki so jo napravili za začasno bivanje bavarskih vladarjev in nemških cesarjev. — Iz prelepih grajskih dvoran je krasen razgled doli na mesto in daleč tja v deželo. Najveličastnejša je prestolna in banketna dvorana, najzanimivejša dvorska kapela.

Cesarski konjski hlevi so v posebnem traktu. Ob voglih tega poslopja stojita dva stolpa. Prvem ki je zidan v pet voglov pravijo „der Fünfeckige“ in govore, da je to najstarejša poslopje v Norimberku. V tem stolpu je velika zbirka priprav in orodij, s katerimi so mučili na grozovit način razne hudodelnike; med drugimi se nahaja tu „die eiserne Jungfrau“. Očlovek se ne more načuditi, kako so si mogli izmisliti vse to, da so mučili uboge ljudi, časih prav za majhne prestopke.

Tu se nahaja znani „Nürnberger Trichter“. Govorili in klicali so skozi njega v daljavo in čulo se je uro daleč naokrog.

Ko smo se vozili z gradu smo se ustavili v „Bratwurstglockleinu“. To je ob takozvani Moritzkapelli prizidana majhna hišica, ki jo obišče vsak tujec, ki pride v (Nürnberg) Norimberk. Vodnik nam je pripovedoval, da je hiša že stala za Albrehta Dürerja in Hansa Sachsa, da se je nahajala že takrat tu gostilnica, ki sta jo obiskovala ta dva moža in drugi

Meistersängerji. Vse je tako kakor je bilo takrat, le natakarija je druga, je rekel hudomušni vodnik in podražil starikavo natakarijo. Pili smo res tu prav dobro pivo in jedli izborne klobasice.

Potem smo se peljali v bavarski obrtni muzej, v nemški narodni muzej, si ogledali veliko mestno hišo, palačo Peller in se vrnili poleg starih utrdb pred hotel, odkoder smo bili izšli. Res, krasna je bila ta vožnja! Zvečer sem šel v lepo novo mestno gledališče, kjer so igrali „Der Kreuzstürmer“.

Drugo jutro sem zapustil zanimivi Norimberk in se odpeljal v Mainz, glavno mesto rensko-hessenske provincije velike vojvodine hessenske. Mesto stoji ob sotočju reke Mene v Reno. Mesto je sezidano amfiteatralično na levem bregu Rene. Najlepši del mesta je ob renskem nabrežju. Tu se razprostirajo tudi obširni nasadi in krasni izprehodi. Z Rene se vidi impozantna cerkev in posamezne skupine drugih cerkev in večjih javnih poslopij; nad mestom kraljuje citadela in druge utrdbе, ki so v zvezi z njo. V bližini mesta je gorovje Tannus, kamor imajo prebivalci lep razgled.

Ker sem imel le malo časa v tem mestu, sem ogledal le rimsko-germanski centralni muzej. Ogromno poslopje. Muzej je v enajstih velikih dvorinah. Tu se vidijo najrazličnejši predmeti, posneti po obliki in barvi, ki segajo nazaj v predzgodovinsko dobo. V tem poslopju se nahaja tudi galerija slik, v 2. in 3. nadstropju je prirodohistorijski muzej. Rad bi bil še ogledoval vse te zanimivosti, a ob pol 5. uri so zaprli muzej. Zvečer sem hodil po lepo razsvetljenih ulicah in po renskem nabrežju, kjer so se izprehajali menda vsi mestni prebivalci, toliko množice jih je bilo. Bil je res lep večer! Dve godbi sta igrali, po Renu pa so švigali čolni gorindol.

Drugi dan zapustim lepi Mainz, vstopim na parnik „Barbarosa“, ki odide iz пристanišča ob 9-05 proti Kölnu. Parnik ima lepe dvorane in krasno obednico. Po vsem parniku je preskrbljeno za vse udobnosti še tako razvajanemu lahkoživcu.

Krasne vožnje po Renu ne pozabim nikdar! Od Mainza do Kölna je najinteresantnejši del reke. Okolica je bogata na raznih pravljicah in pripovedkah. Pri mestu Bingen dela Ben znamenit vodopad. Na obeh straneh se vidijo gradovi in razvaline nekdanjih znamenitih gradov. Posamezni odrastki gorovja Tannus in Westerwald segajo na nekaterih krajih noter do reke. Mnogo mičnih vasi in cvetočih mest je posejanih po obeh nabrežjih. Zelene vinske gorice pozdravljajo z bližnjih holmcev popotnike.

Na krovu ladje so vsi popotniki. Oči vseh se obračajo na desni breg, kjer stoji nemški „Nationaldenkmal“, za katerega so položili temeljni kamen l. 1877. ter ga dovršili l. 1883. Spomenik je velikanski. Na 12 m visokem podstavku stoji 10 m visoka Germania; v levi roki drži z lovorjevim vencem okrašen meč miru, v desni pa s hrastovim listjem okrašeno cesarsko krono. Pod Germanijo je napis, vzeti iz pesmi „Die Wacht am Rhein“. Podstavek krasi reliefi. Pri mestu Rüdesheim izstopim iz ladje, da si grem od bližje ogledat ta velikanski spomenik. Vstopil sem na drugi parnik, ki je priplul dve uri za prvim, ter sem nadaljeval vožnjo.

Bližamo se mestu St. Goar. Na desnem bregu ugledamo strmo pečino Loreley, ki ima v profilu podobo človeškega obraza. Iz pravljice in pesmi je znana ta pečina. Ko pluje parnik mimo nje, vzame knjigotržec, ki je na krovu, trompeto in zaigra: Ich weiß nicht, was soll es bedeuten, daß ich so traurig bin etc. Razglednice z Loreley-pečino so bile hipoma prodane.

Potniki se odkrijejo in pojo to lepo Heinejevo pesem.

Ob 6. zvečer se pripeljemo v Köln. Po iščem hotel in hitro do znanega velikanskega kölnskega doma. Vtisk, ki ga naredi ta cerkev, je neizbrisljiv. Sicer si mesta nisem mogel dosti ogledati, ker sem se drugo jutro ob 7. uri odpeljal proti Ostende, kamor sem prišel ob pol treh popoldne. Ostende je kraljeva kopališče ob Severnem morju. Tu sem se hodi kopat bogati in elegantni svet z Angleškega in celine. Časa sem imel do parnikovega odhoda čez Pas de Calais poldruge uro. Zakaj bi se ne šel kopat, bom vsaj lahko rekel, da sem se kopal enkrat, kjer se kopljejo največji bogatini Evrope. Šel sem. Oj, krasota ženskih

kopalnih toalet! Pač so oblečene v take kostume, da bi rade vse pokazale, če bi se malo ne ženirale. Nič se nisem dobro počutil v tej razkošni družbi, v eni uri sem bil že v pristanišču, da počakam parnikovega odhoda.

Vožnja čez Pas de Calais je bila prijetna, morje mirno. Po štiriurni vožnji smo ugledali Dover. Od vseh strani so pluli parniki proti mestu. Ko priplujemo do pristanišča, nas čaka že vlak v London, ki ima zvezo s tem parnikom. Potnikov je bilo toliko, da so bili vsi vozovi polni. Slišala se je sama angleščina in začel se je za me križev pot. Ob vlaklu so hodili gorindol vsi enako napravljeni natakariji ter ponujali menda 'potnikom kaj za večerjo. Jaz sem jih imel za izprevodnike in sem silil vanje, naj mi odkažejo kak prostor v II. razredu. Odkimavali so in šli dalje. Izprevodnik pa je hodil ob vlaklu in neprestano klical: seks-seks-seks-seks-seks-seks. Ko sledujoči zakliče seks, seks e seks se začne premikati vlak, jaz skočim v voz I. razreda in hajdi proti Londonu. Kaj je izprevodnik klical, še danes ne vem. Po kakšnem svetu sem se vozil, ne vem, ker je bil nastal večer, ki mu je sledila temna noč.

Vlak vozi neizmerno hitro. Bližamo se Londonu. Tesno mi je začelo prihajati pri srcu, kam se bom dal čisto sam in ponoči, nevede jezika v tem velikanskem mestu. Izprevodnik že kliče London in imenuje predmestje. Kje naj izstopim? Kliče že 5., 6. postajo? Kje naj izstopim, da me ne zavleče vlak bogvekam. Sklenil sem, da izstopim tam, kjer bo izstopilo največ potnikov. In začel sem jo. Ko zakliče izprevodnik 11. postajo, zapuste skoraj vsi potniki vlak.

V Londonu sem! Kam pa sedaj? Bila je ura polu 11. ponoči. Poiskati mi je treba prenočišča, pa kako, ker me nihče ne razume. Šel sem v bližnji hotel najel sobo, večerjal ter šel takoj spat, ker sem bil sila truden.

(Dalje)

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic.

Izvolila so se naslednja društva upravne odbornike:

XIII. Slovenjegraško učiteljsko društvo: 20. Vrečko Fran — Slovenji gradec.

XIV. Savinsko učiteljsko društvo: 21. Vrabl Rudolf — Vransko.

XV. Ptujsko učiteljsko društvo: 22. Gorup Josip — Polenšak; 23. Klemenčič Ivan — Ptujška gora.

Tudi naznanjeni Pesek Anton je vodstveni odbornik in kot tak ima itak že pravico prisostvovati sejam upravnega odbora.

Upravni odborniki dobe te dni legitimacije direktno od vodstva „Zveze“.

Minuli teden se je razposlala načelnostvom v „Zvezi“ združenih društev okrožnica IV. Ta najpoprej razpravlja o stalnem odseku za izboljšanje našega gmotnega stanja, o predlogih, ki se nameravajo postaviti pri seji upravnega odbora in o „Jubilejskem koncertu“. Kratek izvleček iz okrožnice IV. hočemo priobčiti, natančneje pa zve slovensko štajersko učiteljstvo o njeni vsebini pri zborovanjih okrajnih društev.

V zvezi s „Verbandom“ se je ustanovil stalen odsek, ki bo zasledoval in vodil vse gibanje glede izboljšanja našega gmotnega položaja. Ta odsek se bo po potrebi shajal k sejam in bodo člani odseka v vedni dotiki z učiteljstvom, kakor tudi z državnimi in deželnimi poslanci. Zastopnik „Zveze“ v tem odseku je tovariš Požegar. On prosi vse učiteljstvo, da ga redno, točno, stvarno in zanesljivo informira. Tako naj se n. pr. javijo vsi tisti bivši podučitelji, ki se čutijo oškodovane itd. Vsa tozadevna pisma je nasloviti na tovariša Avg. Požegarja, nadučitelj v Žitčki vasi, pošta Vurberg pri Ptuj.

Glede letošnjega velikonočnega ponedeljka — ki bo dan slovenskega štajerskega učiteljstva — naj se agituje za obilno udeležbo. Vsaka zavezna učiteljica in vsak tak učitelj bodi isti dan v Celju. Pokažimo svojo stanovsko zrelost. K seji upravnega odbora pa smejo priti le

upravičenci, to je vodstveni odborniki in upravni odborniki. Ti dobe v kratkem legitimacije. Brez legitimacije ni vstopa k seji upravnega odbora. Kdor hoče pri seji upravnega odbora kaj predlagati, mora svoj predlog 8 dni prej pisмено naznaniti predsedniku „Zveze“, da se ta zadeva poprej obravnava pri vodstveni seji.

Vsa društva so — z malimi izjemami — pritrdila z velikim zanimanjem ideji „Jubilejskega koncerta“. Koncert je zasiguran. Začetkom aprila so pevske vaje v Poličanah, Zidanem mostu in morda še kje.

Vstopnice za „Jubilejski koncert“ so na razpolago. Vsak učitelj in vsaka učiteljica ima sveto dolžnost kupiti vstopnico. Izvzeti tudi niso sodelovalci, t. j. pevke, pevi in svirači. Le na ta način bo koncert gmotno uspel in zna ostati lepa vsotica za učiteljske dobrotelne namene. Če bi kdo tudi ne mogel v Celje na koncert, vstopnico po kronici si pa mora omisliti.

Prodajajte vstopnice med znanci in znankami! Več vstopnic kdo proda, večja je njegova zasluga za stanovsko reč. Izgovor, jaz itak ne grem v Celje — je ničev. Takemu izgovoru odgovorite, četudi ne greš, pa podpiraj našo prireditev. Če kupi od učiteljstva v „Zvezi“ združenega, vsak po eno vstopnico, je to blizu 600 K, in če vsak še po eno spravi v denar, je to zopet 600, skupaj 1200 K. To gre, če je le nekoliko dobre volje. Kdo se more upreti sladkim besedam in zapeljivim pogledom vaših tovarišev? To upoštevajmo tudi takrat!

Tovarišice, uporabljajte svoje dražestne moči in nabirajte svetle kronice! Napravite med seboj tekmo, iz katere izide ona kot zmagovalka, ki proda največ vstopnic.

Vstopnice smo poslali predsedništvom okrajnih društev, in sicer toliko, kolikor jih zahtevajo. Kdor pa hoče te naravnost od vodstva „Zveze“, naj piše tajniku tov. Šijancu v Gornji grad, ta mu jih takoj pošlje. Istotako glede lepakov in besedila programa. Delajmo — in gmotni uspeh bo precejšen!

Na „Jubilejskem koncertu“ nastopi tudi baritonist tovariš g. Schneider, nadučitelj v Cezanjevcih pri Ljutomeru.

Naših zborovanj in koncerta se udeležijo tudi hrvaški tovariši iz Zagreba. Več prihodnjih!

Socialni odsek

„Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic.“

Ta odsek poziva vse slov. štaj. učiteljstvo, posebej pa še socialne odseke učiteljskih društev, da agitirajo za čim obilnejšo udeležbo učiti, prireditve na velikonočni ponedeljek t. l. v Celju. Kdor res ne more ta dan v Celje, pa naj kupi ne samo eno, temveč več vstopnic za koncert in tudi med občinstvom razpečavajte vstopnice, da bo koncert tudi v gmotnem oziru dobro uspel. Na le gmotni uspeh, še večji bo moralni uspeh, če učiteljstvo agitira za obilno udeležbo koncerta, ker ljudstvo naj uvidi, kaj z more združeno učiteljstvo. Tovariši in tovarišice, trkamo na vašo stanovsko zavest in prosimo, da storite svojo dolžnost.

Prav posebej pa še opozarjamo na posvetovanje o ustanovitvi „Narodne socialne zveze“ ali „Zveze nepolitiških društev“, ki se vrši popoldan v mali dvorani. Natančneje se bo razvidelo iz vzporeda, ki se kmalu priobči. Pri tem posvetovanju bo zanimivo poučno predavanje in prosimo, opozarjajte na to občinstvo. Tega posvetovanja se lahko udeleži vsak, moralno bi se ga pa udje socialnih odsekov učiteljskih društev. Skrbite, da se ga udeleži tudi širše občinstvo, posebno zavedni kmetje in fantje. Ta prireditev je popolnoma nepolitiška prosvetna zadeva. Svojo udeležbo so že prijavila akademična društva iz Gradca, Dunaja in celo iz daljne Prage po odposlancih, oziroma deputacijah, mnogo odličnih mož slovenske inteligence in tudi nekateri brahni in pevska društva so se vabilu že odzvala. Naj torej učiteljstvo ne zaostane za